

SVERIGES DÖVAS UNGDOMSFÖRBUND
FÖRMANSVÄGEN 2, 6 TR,
117 43 STOCKHOLM

E-POST: SDU@SDRF.SE
TEXTTELEFON: 08-442 14 95
FAX: 08-442 14 97

WEBB: WWW.S-D-U.SE

TILL

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET
103 33 STOCKHOLM

Handläggare

Ida Karlsson
Ombudsman
ida.karlsson@sdrf.se

Yttrande över betänkandet *Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola* SOU 2008:27

Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU) är ett förbund som verkar för teckenspråkiga döva och hörselskadade barn och ungdomar mellan 7-30 år. Det var med en stor nyfikenhet som vårt förbund läste igenom detta betänkande som berör våra ungdomars skolgång. Under läsandets gång kom det fram många frågetecken som vi vill lyfta fram. Med detta yttrande avser vi därför att lämna följande reflektioner på betänkandet *Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola* SOU 2008:27.

Inledning

SDU arbetar för och förespråkar liksom utredaren **en nationell likvärdig utbildning** med samma krav som det ordinarie skolsystemet för vår målgrupp men likvärdighetsbegreppet innebär inte att utbildningen ska utformas på samma sätt överallt. Tvärtom ska det, inom de ramar statsmakterna ger, finnas utrymme för att anpassa undervisningen och organisationen av utbildningen till de behov som olika elever och olika skolor har. Men tyvärr beaktas inte döva och hörselskadades villkor när man diskuterar det svenska skolsystemet.

Det är uppenbart att man i gymnasieutredningen inte har tagit upp döva och hörselskadades gymnasieutbildning och man har heller inte gjort någon konsekvensanalys av vad utredningens förslag skulle innebära för döva och hörselskadades möjligheter till en bra gymnasieutbildning. Detta är olyckligt då vårt förbund ser att flera av förslagen försvårar möjligheten för vår målgrupp, dels att bli behöriga till gymnasieutbildningen dels att genomföra den.

I FN:s standardregler och FN:s konvention för personer med funktionshinder uppmärksammas döva och hörselskadade särskilda utbildningsbehov. Man har också slagit fast att alla elever ska ha rätt till utbildning inom det nationella utbildningssystemet men att det ska anpassas efter elevens behov och förutsättningar. Det borde vara självklart att man alltid säkrar nya förslag utifrån dessa texter.

Bakgrund

Utbildning för döva och hörselskadade

Grundskolan för döva och hörselskadade - specialskolan

För döva och hörselskadade barn som behöver teckenspråk för sin kommunikation finns istället för den vanliga grundskolan, specialskolan för döva och hörselskadade. Utbildningen präglas av två språk, det svenska teckenspråket och svenska språket. Specialskolan är 10-årig bland annat eftersom teckenspråk ingår som *obligatoriskt* ämne i kursplanen. Döva och hörselskadade barn finns också i särskilda kommunala hörselklasskolor och i kommunala hörselklasser.

Gymnasieutbildning för döva och hörselskadade

Gymnasieutbildning för döva och hörselskadade är förlagd till riksgymnasierna för döva och hörselskadade RGD/RGH i Örebro. Dit kommer elever från hela landet. Klasserna är lokalmässigt integrerade i skolor med hörande elever. RGD riktar sig till teckenspråkiga döva och hörselskadade och undervisningen sker på teckenspråk. RGH riktar sig till hörselskadade elever och undervisningen sker på talad svenska med stöd av hörseltekniska hjälpmedel. Gymnasieprogrammen på RGD/RGH är treåriga med möjlighet till ett fjärde år. De flesta eleverna på RGD går fyra år. På RGD är ämnet teckenspråk *obligatoriskt*. Det är det däremot inte på RGH.

På RGD/RGH går 436 elever (2007), fördelat på RGD 230 och RGH 206. Drygt 50 % av eleverna vid RGD/RGH läser ett individuellt program.

Utbildningen i specialskolan och på riksgymnasiet RGD/RGH syftar till att ge eleverna en utbildning som anpassas till varje elevs förutsättningar och som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan respektive gymnasieskolan för hörande. I både specialskolan och på riksgymnasiet i Örebro följer man samma kursplaner (med vissa undantag där ämnesinnehållet bygger på hörseln) och har samma utbildningsmål som inom den reguljära grundskolan och gymnasieskolan.

Reflektioner på förslagen

Behörighet

Andelen behöriga elever till gymnasiet är lägre bland hörselskadade och döva jämfört med hörande elever¹. Utredningen har inte analyserat vad de höjda behörighetskraven skulle innebära för döva och hörselskadade elevers möjlighet att uppnå kraven.

Utredningen föreslår att moderna språk ska premieras. Vad innebär det för en elevgrupp som har svårt med dessa ämnen? Vilken behörighet ger ämnet teckenspråk? I specialskolan är teckenspråk obligatoriskt. Vilka blir konsekvenserna för elever som läser teckenspråk i specialskolan istället för annat ämne som krävs för att bli antagen till gymnasiet?

Individuellt alternativ

Idag går de flesta eleverna på RGD/RGH på det individuella programmet, drygt 50 %. Dessa elever följer undervisningen parallellt med elever på ett nationellt program och har under tiden möjlighet att läsa in den ämnesbehörighet som krävs för programmet. Vilka blir konsekvenserna för döva och hörselskadade elever om man istället inför individuella alternativ?

¹ Specialskolemyndigheten "Måluppfyllelse för döva och hörselskadade i skolan" 2008

Preparandår

Vi är positiva till initiativ som leder till att elever blir bättre förberedda för gymnasiestudier. Dock är vi tveksamma till att ett preparandår fungerar för döva och hörselskadade elever. De elever som läser på specialskolan går redan 10 år i specialskolan. Hur ska man lyckas få eleverna motiverade till ytterligare ett år, ett elfte år i grundskolan? För elever i specialskolan och i hörselklasskolor skulle detta även få sociala konsekvenser när deras teckenspråkiga klasskamrater flyttar till riksgymnasiet i Örebro. Den sociala aspekten måste tas hänsyn till. Den påverkar motivationen hos eleverna.

Antagningskrav

Utredaren föreslår förändrade antagningskrav. Vilka konsekvenser får det för döva och hörselskadade elever?

APL

Att det ställs krav på att alla elever ska få praktik och att ett ökat samarbete mellan skolan och arbetsgivare ser vi som positiva förslag. Men vi vill vara säkra på att även döva och hörselskadade samt andra elevgrupper som kan ha svårt att konkurrera om praktikplatser ges denna garanti. Behovet av personal som kan ge adekvat vägledning är stort för vår elevgrupp. Vi ställer oss frågan hur samarbetet mellan skola och arbetsliv ska se ut för riksgymnasiet i Örebro. Kommer RGD/RGH kunna uppfylla kravet på ”garanterade APL-platser” för att anordna yrkesutbildningar när de har riksrekrytering av elever? Elever kommer från olika kommuner och det förutsätter ett annat arbetssätt än för en gymnasieskola med lokal antagning. Hur ska ett sådant se ut?

Högskoleförberedande program

Om förslaget bejakas är det viktigt att även döva och hörselskadade elevers behov beaktas i den nya programstrukturen så att dessa elever ges möjlighet att studera på sina villkor. Vår målgrupp är redan idag underrepresenterad i högskolan. Risken finns att gapet ökar med den nya strukturen.

Examen

För elever vid RGD är ämnet teckenspråk obligatoriskt. Hur påverkar det examensutformningen och examenskraven? Vilken status får teckenspråk när det gäller examen? Kan ett annat ämne bytas ut mot teckenspråk? För elever vid RGH är inte teckenspråk obligatoriskt. Döva elever läser svenska för döva och engelska för döva. Hur ställer man sig till det i examenskraven?

Bytare, avbrytare, elever som inte sökt gymnasieutbildning och väntare

Enligt riksgymnasiet i Örebro är det en stor andel elever som avbryter sina gymnasiestudier. Vad finns det för möjligheter att återuppta sina studier för dessa elever? Tillgängligheten till kommunal vuxenutbildning är i stort sett obefintlig eftersom de flesta kommunerna inte finansierar tolkkostnaden. Det är viktigt att säkra möjligheten för vår målgrupp att läsa inom gymnasiala vuxenutbildningen utifrån sina behov.

Utvärdering och kvalitativa studier

Utredningen efterlyser tydliga resultatmätt och en utvecklad utvärdering. Detta är något som även vi efterlyser. Vi efterlyser även kvalitativa studier kring orsaker till att det är en lägre andel gymnasiebehöriga elever bland döva och hörselskadade.

Avslutning

På basis av ovanstående framgår det tydligt att det behövs en analys av vilka effekter och konsekvenser utredningens förslag får för döva och hörselskadade elevers möjligheter till gymnasiestudier.

Helhetsyn från förskola till gymnasium

Vi efterlyser en helhetssyn i utbildningssystemet för döva och hörselskadade elever. Enligt specialskolan har en del teckenspråkiga elever bristande grundkunskaper redan när de börjar första klass. Förskolan har därför en viktig roll att dessa barn redan från början stimuleras till att utveckla kunskaper för att de ska ha en reell möjlighet att nå målen i grundskolan och för att bli behöriga till gymnasiet. Vi anser att det ska läggas mer fokus på måluppfyllelse redan i tidiga skolår. Det är viktigt om vi ska kunna höja antalet behöriga elever till gymnasieskolan.

SDU anser att det krävs en utredning där man särskilt belyser döva och hörselskadades utbildning, från förskola till gymnasium.

Stockholm den 29 augusti 2008

Sven-Emil Karmgård
Förbundsordförande